

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Інтернет-
підтримка

ГЕОГРАФІЯ **6•11**

Методичний посібник
для онлайн- та офлайн-навчання

До всіх чинних програм

УДК 91:37.018(072)
Д58

Довгань Г. Д.

Д58 Географія. Методичний посібник для онлайн- та офлайн-навчання.
6—11 класи / Г. Д. Довгань. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020. — 64 с.
2812810003427

Методичний посібник містить загальні рекомендації для вчителів і вчительок щодо організації онлайн- та офлайн-навчання, календарно-тематичні плани, що включають перелік навчальних онлайн-ресурсів, згрупованих відповідно до навчальних тем, а також QR-коди, за якими можна отримати доступ до цих матеріалів.

Призначений для вчителів і вчительок географії закладів загальної середньої освіти.

УДК 91:37.018(072)

Навчальне видання
ДОВГАНЬ Галина Дмитрівна
**Географія. Методичний посібник
для онлайн- та офлайн-навчання.
6—11 класи**

Г1389001У. Підписано до друку 23.07.2020.
Формат 60×90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Шкільна. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 4.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5215 від 22.09.2016.
Для листів: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.
E-mail: office@ranok.com.ua
Тел. (057) 719-48-65, тел./факс (057) 719-58-67.
З питань реалізації: (057) 727-70-80.
E-mail: commerce@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

Разом дбаємо
про екологію та здоров'я

2812810003427

© Довгань Г. Д., 2020
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2020

ПЕРЕДМОВА

Інтернет давно став невід’ємною частиною нашого життя. Він є не тільки цінним джерелом інформації, а й чудовим засобом комунікації для людей.

Сьогодні ми маємо доступ до Всесвітньої мережі не лише зі стаціонарних комп’ютерів або ноутбуків, а й також із постійно зростаючого переліку мобільних пристроїв: від смартфонів до електронних книг. Комп’ютери проникли у всі сфери діяльності людини, починаючи з початкової освіти і закінчуючи вивченням найновітніших технологій. Сучасний освітній процес важко уявити без використання комп’ютеру та Інтернету.

Проте в Україні онлайн викладання все ще є новим явищем, яке викликає в багатьох учителів страх і переживання. У них виникають безліч запитань, наприклад: «У чому полягає різниця між навчанням “на місці” і навчанням у режимі онлайн?», «Які основні техніки викладання?», «Яке обладнання та програмне забезпечення використовувати?» тощо.

Велика кількість учителів уже давно зробила перший і вирішальний крок, деякі все ще ставлять собі ці запитання, а багато інших і далі сприймають перспективу онлайн-навчання з тривогою. Навіть ті, хто має достатньо досвіду, можуть почувати невпевненість через особливості онлайн-навчання. І новачки, і досвідчені вчителі часом не можуть розібратися в безлічі нових інструментів і навчальних матеріалів, які з’явилися останнім часом у мережі Інтернет. Планування, розробка уроків, вправ і тестів, зважування критеріїв для оцінювання — усе це перетворюється на низку незнайомих проблем.

Тому пропонуваній посібник стане в пригоді всім, хто планує здійснювати свою подальшу роботу, використовуючи можливості не лише друкованих засобів, а й онлайн-ресурсів, та не бажає витратити дорогоцінний час на пошуки якісних навчальних матеріалів.

Учителі можуть опрацьовувати наведений матеріал із класом у режимі онлайн на уроках або запропонувати учням для самостійного виконання (за можливим варіантом «змішаного» навчання). Слід пам’ятати, що організація освітнього процесу під час онлайн-навчання може передбачати навчальні (у тому числі практичні, лабораторні) заняття, вебінари, онлайн форуми та конференції, самостійну роботу, дослідницьку, пошукову, проектну діяльність, навчальні ігри, консультації тощо.

Посібник укладено відповідно до змісту і структури Навчальної програми для 6—9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804, та Навчальної програми для 10—11 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої Міністерством освіти і науки України (наказ від 23.10.2017 № 1407). Саме тому його можна використовувати під час роботи з усіма чинними підручниками, які рекомендовані МОН України.

В основу посібника покладено календарно-тематичний план, що містить перелік навчальних онлайн-матеріалів, згрупованих відповідно до навчальних тем. Насамперед це різноманітні за своєю структурою тести. Серед них

є тести як закритого, так і відкритого типів (на визначення однієї правильної відповіді, декількох правильних відповідей, запитання на встановлення відповідності та послідовності). Перевагою цих онлайн-матеріалів є те, що після проходження кожного тесту учень не тільки отримує автоматично розраховану кількість балів. Результати тесту ще й містять правильні та неправильні варіанти розв'язання, подані в кольоровому вигляді, що дає можливість учню сконцентрувати увагу на власних досягненнях і помилках.

Крім тестів, наведено посилання на додаткові матеріали, завдяки яким учні можуть відкрити для себе нові знання, із цікавістю займатися самонавчанням.

Доступ до вказаних онлайн-ресурсів є зручним та безкоштовним.

Посібник також містить рекомендації щодо формування в процесі навчальної діяльності ключових компетентностей. Їхній перелік повністю відповідає пояснювальній записці до навчальних програм.

Засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, які набуваються в засвоєнні навчальних предметів та предметних циклів, є наскрізні лінії — соціально значимі надпредметні теми, що сприяють формуванню в учнів уявлення про суспільство в цілому — розвивають здатність застосовувати отримані знання в різних ситуаціях. За їх допомогою навчання стає більш націленим на практику, ніж на теорію. Наскрізні лінії ключових компетентностей відображають основні соціально й особистісно значущі ідеї, які послідовно розкриваються в процесі навчання й виховання учнів. Вони відповідають виклику сучасності, урівноважують знанневий і компетентнісний компоненти змісту освіти, є інструментом для використання інноваційних методик навчання, функціональним документом для учнів, учителів і батьків у пошуку відповіді на запитання «Для чого це потрібно вивчати?». Впровадження наскрізних змістових ліній на уроках географії передбачає актуалізацію набутих під час вивчення інших предметів знань, умінь і способів діяльності для розв'язування практичних завдань, розвиток умінь здійснювати інформаційний пошук, знаходити й перетворювати необхідну інформацію, використовувати додаткову літературу.

У пропонованому методичному посібнику, відповідно до Концепції «Нова українська школа», враховано всі наскрізні лінії: «Екологічна безпека і сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність». Використані завдання та додаткові матеріали, спрямовані на розвиток і соціалізацію особистості учнів, формування їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення й поведінки, творчих здібностей, дослідницьких навичок і навичок життєзабезпечення, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Основні положення наскрізних ліній викладено перед розробкою кожного курсу географії відповідно до змісту чинної Програми.

Особливості вивчення географії в сучасній школі відповідають сучасним тенденціям розвитку освітньої системи та відображені в Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти, де зазначається про

необхідність здійснення навчання географії на основі компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного та краєзнавчого підходів.

Відповідно до цього основне завдання сучасної загальноосвітньої школи полягає в ретельному доборі навчального матеріалу за принципом життєвої доцільності й функціональності, в активізації ролі самостійного навчання.

Різні форми й ресурси подання навчального матеріалу роблять його цікавим і пізнавальним для учнів, пропонують необхідний навчальний зміст для розуміння законів природи, суспільства, їхніх взаємозв'язків тощо.

Джерелами, які насамперед знадобляться учням на різноформатних заняттях, є підручники з географії для 7—11 класів (автори Довгань Г. Д., Стадник О. Г.) видавництва «Ранок». До кожного підручника розроблений електронний ресурс interactive.ranok.com.ua, який містить додаткову корисну інформацію, тестові завдання для підготовки до контрольних та самостійних робіт, які виконуються в режимі онлайн, тощо. Посилання на ці матеріали розміщено на сторінках підручника певною позначкою або QR-кодом.

За допомогою інтернет-підтримки учні зможуть: розширити свій світогляд, ознайомившись із цікавою додатковою інформацією з тем параграфів; полегшити сприйняття й запам'ятовування матеріалу завдяки наявності ілюстрацій до навчальних матеріалів; визначити рівень своїх знань із певних тем і виявити прогалини в знаннях за допомогою тестових завдань.

У навчанні (особливо дистанційному) рекомендуємо користуватися зошитами для практичних робіт для 6—11 класів (автор Стадник О. Г.). Ці зошити містять усе необхідне для самостійної практичної діяльності учнів: мету роботи, перелік обладнання, чітку послідовність виконання завдань, контурні карті, місця для оформлення результатів та формулювання висновків. Що важливо, до всіх робіт через QR-коди пропонуються тестові завдання для підготовки до практичних робіт.

Кожен тестовий блок відповідає змісту певної практичної роботи. При цьому завдання можуть використовуватись учнями в процесі самопідготовки як самостійно, так і за вказівкою вчителя. В останньому випадку їх можна використовувати: як тренувальні вправи на етапі закріплення вивченого навчального матеріалу в ході відповідних уроків; як випереджальні завдання; як додаткове або індивідуальне домашнє завдання. Оцінювання якості виконання тестових завдань учителем не здійснюється або здійснюється на його розсуд.

Крім практичних робіт у зошитах окремо виділені та докладно роз'яснені дослідження: наводяться послідовність дій для проведення дослідження, посилання на необхідні інтернет-ресурси, пропонуються варіанти оформлення результатів роботи.

Також на уроках географії рекомендується використовувати зошити для оцінювання результатів навчання для 6—11 класів (автор Вовк В. Ф.). У них до кожної теми, передбаченою навчальною програмою, за системою QR-кодів подаються тестові завдання поточного та підсумкового контролю, подібні за структурою до завдань ЗНО з географії.

Структура електронних тестових завдань, їхній порядок і зміст повністю узгоджуються з відповідними варіантами узагальнюючого контролю,

які розміщені в друкованій версії посібника. Використання тестів у режимі онлайн може здійснюватись учителями й учнями різним чином:

1. Ураховуючи ту обставину, що зараз абсолютна більшість учнів удома мають персональні комп'ютери, підключені до мережі Інтернет, а учні вже з 6 класу володіють певним досвідом роботи з ПК (у тому числі і в Інтернеті), учитель може використовувати електронний посібник як збірник домашніх завдань.
2. Якщо навчальний кабінет обладнаний комп'ютерами, підключеними до Інтернету, то частина учнів може виконувати завдання узагальнюючого контролю за третім (електронним) варіантом, що додатково зменшить можливість списування та підвищить об'єктивність оцінювання.
3. Учні можуть самостійно користуватись удома завданнями під час підготовки до майбутнього узагальнюючого контролю, надаючи їм тренувального характеру. Така можливість є особливо цінною для тих учнів, які навчаються індивідуально або пропустили частину уроків із теми.

Методичну підтримку для проведення уроків забезпечують видання серій «Сучасний майстер-клас» та «Майстер-клас 2.0» для 6—11 класів (автори Стадник О. Г., Довгань Г. Д., Капіруліна С. Л., Бродовська О. Г.). Ці посібники містять розробки всіх уроків із географії відповідно до чинної навчальної програми. За допомогою QR-кодів можна завантажити безкоштовні електронні додатки до них (календарно-тематичний план, матеріали до уроків, роздавальні матеріали для учнів, схеми й таблиці тощо).

Також корисними для учнів будуть посібники «Географія у визначеннях, таблицях, схемах» серії «Рятівник 2.0» (6—11 класи; авторка Довгань Г. Д.). На сторінках цих посібників також розміщені QR-коди, які містять посилання на додаткові навчальні матеріали до найбільш складних тем, а також тестові завдання для самоперевірки рівня засвоєння знань.

Сподіваємося, що запропонований методичний посібник допоможе колегам — українському вчителству — адаптуватися в мінливих умовах сьогодення й перемогти побоювання та невпевненість, пов'язані з відсутністю достатньої кількості електронних освітніх ресурсів, які можуть використовуватися в щоденній роботі.

Програма курсу «Загальна географія» розрахована на 70 годин (2 години на тиждень), із яких запланований резерв часу становить 6 годин. Під час вивчення загальної географії в учнів формуються уявлення про Землю як природний комплекс, особливості земних оболонок та їхні взаємозв'язки.

У 6 класі розпочинається формування загальної географічної культури школярів та поступове навчання картографічної мови. Учні оволодівають основними географічними уявленнями та поняттями, набувають певних умінь у роботі з різними джерелами географічної інформації.

Для досягнення зазначеної мети вчителю необхідно вирішувати такі навчально-методичні завдання:

- розвивати пізнавальний інтерес учнівства до об'єктів і процесів навколишнього світу;
- навчити встановлювати зв'язки в системі географічних знань і на цій основі формувати ключові компетентності: уміння вчитися, громадянську, соціальну, підприємницьку, загальнокультурну, здоров'язбережувальну, інформаційну;
- залучати учнівство до практичної діяльності щодо застосування отриманих географічних знань і вмінь у повсякденному житті.

Програмою передбачено виконання восьми практичних робіт, чотири з яких потрібно оцінити обов'язково, решту — на вибір учителя. Крім того, до окремих тем наведено теми досліджень.

Наскрізнi змістові лінії

«Екологічна безпека та сталий розвиток» спрямовані на формування:

- готовності до оцінки наслідків діяльності людини щодо природного середовища; застосування знань у справі охорони природи; оцінку значення та впливу природних компонентів для життя та діяльності людини;
- безпечної поведінки в умовах несприятливих фізико-географічних явищ і процесів;
- різних форм діяльності екологічного змісту: підготовку повідомлень про антропогенні ландшафти і природоохоронні об'єкти свого краю, інформування про них населення своєї місцевості (створення листівок, екологічних знаків, брошур, розміщення інформації на сайті навчального закладу тощо), участь у заходах з охорони довкілля, які проводять у школі, населеному пункті та регіоні, країні.

«Громадянська відповідальність»:

- виховання ставлення учня як громадянина до природи; уміння захищати природу;
- уміння працювати в групі над географічними дослідженнями та проєктами на засадах співробітництва;
- використання способів діяльності та моделі поведінки, які задовольняють власні інтереси та не порушують права інших громадян;
- участь в активній природоохоронній роботі своєї місцевості.

«Здоров'я і безпека»:

- застосовування знань про лікарські рослини, отруйні рослини і тварин на прикладі природних комплексів своєї місцевості;
- формування установок на використання здорового та безпечного харчування й безпечної поведінки під час навчальних екскурсій і польових досліджень;
- виявлення і розуміння впливу метеорологічних чинників на стан здоров'я людини;
- розуміння значення для здоров'я людини мінеральних лікувальних і столових вод.

«Підприємливість та фінансова грамотність»:

- уміння представляти себе і свої досягнення; вести розрахунки, ухвалювати рішення;
- розроблення заходів щодо утилізації побутових відходів у своєму населеному пункті.

Література

1. Вовк В. Ф. Географія. 6 клас : зошит для контролю навчальних досягнень учнів / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2017.

2. Вовк В. Ф. Географія. 6 клас. Компетентнісно орієнтовані завдання / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019.

3. Стадник О. Г. Географія. 6 клас : зошит для практичних робіт / О. Г. Стадник, В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Тема І. Вступ. Розвиток географічних знань про Землю				
1		Що вивчає географія	• Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]*. • Тестові завдання для тематичного контролю знань [1].	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно чи письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послуговуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. <i>Ставлення:</i> усвідомлювати значущість здобутків географічної науки, зокрема пошанування досягнень українських учених; прагнення до розвитку української термінологічної лексики в системі географічних наук. Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовувати наукове мислення; самостійно чи в групі досліджувати живу природу
2		Географічні дослідження		
3		Уявлення про Землю у давнину		
4		Відкриття нових земель. Великі географічні відкриття		
5		Навколосвітні подорожі. Відкриття Австралії та Антарктиди		
6		Сучасні географічні дослідження		
Тема ІІ. Земля на плані та карті				
7		Способи орієнтування на місцевості	• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 1 «Розв'язування задач з використанням різних видів	Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовувати наукове мислення; самостійно чи в групі досліджувати живу природу, аналізувати і визначати проблеми довкілля.

* Тут і далі: цифрами позначені онлайн-ресурси до навчальних посібників відповідно до їхніх порядкових номерів у переліку літератури.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
8		Поняття про азимут	масштабу, визначення відстаней, напрямків та абсолютних відносних висот на топографічному плані» [3].	Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти і використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. <i>Ставлення:</i> усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні географічних проблем і задач. Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно чи письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послитовуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність
9		Способи зображення Землі		
10		Масштаб та його види		
11		Практична робота 1 «Розв'язування задач з використанням різних видів масштабу, визначення відстаней, напрямків та абсолютних відносних висот на топографічному плані»	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 2 «Визначення географічних координат за географічною картою» [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тестові завдання для тематичного контролю знань [1]	
12		Абсолютна і відносна висота місцевості		
13		План, його основні ознаки		
14		Географічні карти, їх елементи		
15		Градусна сітка на глобусі і карті		
16		Географічні координати		
17		Практична робота 2 «Визначення географічних координат за географічною картою»		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
18		Письмова контрольна робота		
Тема III. Літосфера				
19		Внутрішня будова Землі	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 3 «Позначення на контурній карті рівнин, гір, вулканів суходолу» [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тестові завдання для тематичного контролю знань [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. Уміння: усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно чи письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послуговуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
20		Літосферні плити		
21		Землетруси		
22		Вулканізм і вулкани, гейзери. Практична робота 3 «Позначення на контурній карті рівнин, гір, вулканів суходолу»		
23		Зовнішні процеси, що зумовлюють зміну земної поверхні		
24		Мінерали, гірські породи, корисні копалини		Основні компетентності у природничих науках і технологіях. Уміння: пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення; самостійно чи в групі досліджувати живу природу, аналізувати і визначати проблеми довкілля. Інформаційно-цифрова компетентність. Уміння: використовувати сучасні цифрові технології і пристрої для спостереження за довкіллям, явищами і процесами в суспільстві і живій природі; створювати інформаційні продукти (мультимедійна презентація, блог тощо) природничо-географічного та суспільно-географічного спрямування; шукати, обробляти і зберігати інформацію географічного характеру, критично оцінюючи її.
25		Рівнини. Практична робота 3 «Позначення на контурній карті рівнин, гір, вулканів суходолу» (продовження)		Уміння вчитися впродовж життя. Уміння: організовувати й оцінювати свою навчально-підсильну діяльність.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
26		Гори. Практична робота 3 «Позначення на контурній карті рівнин, гір, вулканів суходолу» (продовження)		Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення. Обізнаність та самовираження у сфері культури. <i>Уміння:</i> фіксувати унікальні об'єкти, явища та ландшафти Землі, їх естетичне значення, використовувати природні матеріали і засоби для втілення художніх ідей, поєднуючи географічне підґрунтя відображення природи у творах мистецтва. Ставлення: усвідомлення причетності до національної і світової культури через вивчення географії і мистецтва; розуміння гармонійної взаємодії людини і природи
27		Рельєф дна океану		
28		Унікальні форми рельєфу		
29		Узагальнення знань		
Тема IV. Атмосфера				
30		Будова атмосфери		Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово глумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послідовувачись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
31		Добовий і річний хід температури повітря	• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 4 «Розв'язування задач на зміну температури повітря й атмосферного тиску з висотою» [3].	
32		Теплові пояси Землі		
33		Атмосферний тиск		
34		Практична робота 4 «Розв'язування задач на зміну температури повітря й атмосферного тиску з висотою»	• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 5 «Складання графіка зміни температури повітря, опадів, рози вітрів, їх аналіз» [3].	Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач; розуміти і використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. Ставлення: усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні географічних проблем і задач.
35		Вітер		
36		Вода в атмосфері		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
37		Атмосферні опади	- Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тестові завдання для тематичного контролю знань [1]	Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення; самостійно чи в групі досліджувати живу природу, аналізувати і визначати проблеми довкілля. Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> працювати в команді під час реалізації географічних проєктів, застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства. Соціальна та громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією географічних проєктів, розв'язувати проблеми довкілля, залучаючи місцеву громаду. <i>Ставлення:</i> відстоювати власну позицію щодо ухвалення рішень у справі збереження й охорони довкілля, готовність брати участь у природоохоронних заходах. Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність
38		Практична робота 5 «Складання графіка зміни температури повітря, опадів, рози вітрів, їх аналіз»		
39		Погода		
40		Клімат та основні кліматогенні чинники		
41		Вплив людини на атмосферу		
42		Письмова контрольна робота		
Тема V. Гідросфера				
43		Світовий океан	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 6 «Позначення на контурній карті назв океанів, морів, протоків, затонок, озер» [3].	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
44		Практична робота 6 «Позначення на контурній карті назв океанів, морів, протоків, затонок, озер»		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
45		Властивості вод Світового океану	• Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. • Тестові завдання для тематичного контролю знань [1]	Уміння вчитися впродовж життя. Уміння: організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. Уміння: пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення; самостійно чи в групі досліджувати живу природу, аналізувати і визначати проблеми довкілля. Ініціативність і підприємливість. Уміння: генерувати ідеї й ініціативи щодо проектної та винахідницької діяльності, ефективного використання природних ресурсів
46		Рухи води у Світовому океані		
47		Багатства вод Світового океану		
48		Річки		
49		Живлення, водний режим і робота річок. Практична робота 6 «Позначення на контурній карті назв океанів, морів, проток, заток, островів, річок, озер»		
50		Озера. Практична робота 6 «Позначення на контурній карті назв океанів, морів, проток, заток, островів, річок, озер» (продовження)		
51		Болота. Штучні водойми і водотоки		
52		Льодовики і багаторічна мерзлота		
53		Підземні води		
54		Узагальнення знань		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Тема VI. Біосфера та ґрунти. Природні комплекси				
55		Біосфера	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 7 «Складання опису одного з природних комплексів своєї місцевості (за типовим планом)» [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тестові завдання для тематичного контролю знань [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
56		Ґрунти		Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність.
57		Природні комплекси		Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення.
58		Географічна оболонка		Соціальна та громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією географічних проектів, розв'язувати проблеми довкілля.
59		Природні зони		<i>Ставлення:</i> відстоювати власну позицію щодо ухвалення рішень у справі збереження й охорони довкілля, готовність брати участь у природоохоронних заходах.
60		Практична робота (на вибір) 7а «Складання опису одного з природних комплексів своєї місцевості (за типовим планом)». 7б «Екскурсія у природний комплекс своєї місцевості»		Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> генерувати ідеї й ініціативи щодо проектної та винахідницької діяльності, ефективного використання природних ресурсів; прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва;

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
				нівелювати ризики і використовувати можливості для створення цінностей для себе та інших у до-вкіллі; керувати групою (надихати, переконувати й залучати до діяльності, зокрема природоохоро-ної чи наукової). <i>Ставлення:</i> відповідальність за ухвалення вива-жених рішень щодо діяльності в довкіллі, під час реалізації проектів і дослідницьких завдань
Тема VII. Планета людей				
61		Кількість і розміщен-ня населення	- Тренувальні тестові завдання до прак-тичної роботи 8 «Позначення на контурній карті кор-донів найбільших держав у різних частинах світу та їх столиць» [3]. - Тести для підготов-ки до уроку контро-лю рівня навчаль-них досягнень [2]. - Тестові завдання для тематичного контролю знань [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінно-сті) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послуговуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорю-вати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчаль-но-пізнавальну діяльність.
62		Раси і народи світу		Соціальна та громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією географічних проектів, розв'язувати проблеми довкілля, залучаючи місцеву громаду. <i>Ставлення:</i> відстоювати власну позицію щодо ухвалення рішень у справі збереження й охорони довкілля, готовність брати участь у природоохо-ронних заходах.
63		Держави світу		
64		Практична робота 8 «Позначення на кон-турній карті кордонів найбільших держав у різних частинах сві-ту та їх столиць»		
65		Вплив людини на при-роду		
		Узагальнення знань		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
				Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> працювати в команді під час реалізації географічних проєктів, застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства. <i>Ставлення:</i> турбота про здоров'я своє та інших людей, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості ошадного природокористування, пошанування внеску кожного / кожної в досягнення команди. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення
66—70 — резервні години				

На вивчення курсу «Материки та океани» передбачено 70 годин. Головною метою вивчення географії в 7 класі є формування географічних знань про природу материків та океанів, їхню цілісність і диференціацію, про населення та його життєдіяльність у різних природних умовах. Водночас розширюються знання про географічну оболонку та її компоненти. Зміст курсу створює необхідну основу для розуміння учнями ролі географічної оболонки в житті людей і впливу суспільства на природні умови.

Для досягнення зазначеної мети вивчення географії в 7 класі окреслено такі завдання:

- продовжити формувати в учнівства знання про географічну диференціацію природи Землі від загальнопланетарного до регіонального рівня;
- створити географічні уявлення про великі частини земної поверхні — природні комплекси материків та океанів, їх просторову неоднорідність;
- дати первинні поняття про політичну карту, населення та види його господарської діяльності, екологічні виклики людства;
- розвивати картографічну грамотність учнів, формувати практичні вміння щодо знаходження, систематизації та презентації різноманітної географічної інформації.

Програмою передбачено виконання 12 практичних робіт, чотири з яких є обов'язковими для оцінювання. Також запропоновано 5 тем досліджень.

Наскрізнi змістові лінії

«Екологічна безпека та сталий розвиток»:

- розуміння про взаємозв'язки компонентів природи; вплив людини та її діяльності на планетарні природні комплекси;
- дотримання екологічної етики щодо поведінки людини в природі; значення природоохоронних територій для збереження унікальних ландшафтів Землі; значення Червоної книги;
- знань про небезпечні природні об'єкти та явища в різних частинах світу та правила безпечної поведінки.

«Громадянська відповідальність»:

- отримання та аналіз інформації щодо світових явищ і процесів, зв'язків України з іншими країнами із широкого кола джерел;
- умінь формулювати обґрунтовану думку щодо суспільних проблем, критично мислити;
- роботу в групі над географічними дослідженнями та проєктами на засадах співробітництва;
- толерантне ставлення до культурних надбань і традицій народів світу.

«Здоров'я і безпека»:

- усвідомлення значення санітарно-гігієнічних умов проживання та харчування для збереження життя і здоров'я людей (зокрема на прикладі країн, що розвиваються);

- розуміння важливості профілактичних заходів під час закордонних по-
дорожей до країн із високою ймовірністю епідемій;
- формування знань про небезпечні природні об'єкти і явища та їх вплив
на життя людини.

«Підприємливість та фінансова грамотність»:

- формування вмій розв'язувати елементарні економічні проблеми та
вміння об'єднуватись для досягнення і реалізації спільної мети;
- командний стиль роботи під час виконання навчальних проєктів і до-
сліджень.

Література

- 1*. Вовк В. Ф. Географія. 7 клас : зошит для оцінювання ре-
зультатів навчання / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ра-
нок», 2020.

2. Вовк В. Ф. Географія. 7 клас. Компетентнісно орієнтовані
завдання / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019.

3. Довгань Г. Д. Географія : підручник для 7 класу загально-
освітніх навчальних закладів / Г. Д. Довгань, О. Г. Стад-
ник. — Харків : Вид-во «Ранок», 2015.

4. Стадник О. Г. Географія. 7 клас : зошит для практичних
робіт / О. Г. Стадник, В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ра-
нок», 2020.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Тема І. Вступ. Закономірності формування природи материків та океанів				
1		Що вивчає курс «Материки та океани»	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 1 «Аналіз тектонічної і фізичної карт світу: виявлення зв'язків між тектонічною будовою і формами рельєфу» [4]*. - Тренувальні тестові завдання [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово глибоко розуміти географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно чи письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. <i>Ставлення:</i> усвідомлювати значущість здобутків географічної науки.
2		Джерела географічної інформації. Карті материків та океанів, їх класифікація		<i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність. <i>Ставлення:</i> допитливість і спостережливість, готовність до інновацій.
3		Форма і рухи Землі		Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення.
4		Походження материків та океанів		Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів.
5		Закономірності поширення основних форм рельєфу на материках і в океанах		<i>Ставлення:</i> усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні географічних проблем і задач
6		Кліматотвірні чинники		
7		Повітряні маси, їх властивості та переміщення		
8		Кліматичні пояси і типи клімату Землі		
9		Водні маси та їх властивості		

* Тут і далі: цифрами позначені онлайн-ресурси до навчальних посібників відповідно до їхніх порядкових номерів у переліку літератури.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
10		Природні комплекси материків та океанів		
11		Письмова контрольна робота		
		Тема II. Африка		
12		Географічне положення Африки. Дослідження та освоєння	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 2 «Визначення географічних координат крайніх точок і протяжності материка з півночі на південь та із заходу на схід» [4].	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово глумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
13		Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини Африки	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 3 «Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Африки» [4].	<i>Математична компетентність.</i> <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів.
14		Загальні риси клімату Африки	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 3 «Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Африки» [4].	<i>Ставлення:</i> усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні географічних проблем і задач.
15		Кліматичні пояси та типи клімату Африки	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 4 «Визначення типів клімату Африки за кліматичними діаграмами» [4].	<i>Уміння вчитися впродовж життя.</i> <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність.
16		Води суходолу		
17		Природні зони Африки		
18		Стихійні явища природи. Екологічні проблеми		
19		Населення Африки		Основні компетентності у природничих науках і технологіях.
20		Країни Африки		<i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
21		Узагальнення знань	• Тренувальні тестові завдання [3]. • Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. • Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Ініціативність і підприємливість. Уміння: керувати групою (надихати, переконувати й залучати до діяльності, зокрема природоохоронної або наукової)
Тема III. Південна Америка				
22		Географічне положення Південної Америки. Дослідження та освоєння	• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 5 «Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів материка» [4]. • Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 6 «Визначення типів клімату Південної Америки за кліматичними діаграмами» [4]. • Тренувальні тестові завдання [3].	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. Уміння: усно й письмово глумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послуговуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. Уміння вчитися впродовж життя. Уміння: організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність.
23		Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини		Основні компетентності у природничих науках і технологіях. Уміння: пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення.
24		Клімат		Математична компетентність.
25		Води суходолу		Уміння: застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів.
26		Природні зони. Вертикальні пояси		
27		Сучасні екологічні проблеми		
28		Населення Південної Америки		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
29		Держави Південної Америки	• Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. • Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Ініціативність і підприємливість. <i>Ставлення:</i> відповідальність за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в довкіллі, під час реалізації проектів і дослідницьких завдань.
30		Узагальнення знань	• Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Обізнаність та самовираження у сфері культури. <i>Уміння:</i> фіксувати унікальні об'єкти, явища та ландшафти Землі, їх естетичне значення
Тема IV. Австралія. Антарктида				
31		Географічне положення Австралії. Дослідження та освоєння. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини	• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 7 «Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів материка» [4]. • Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 8 «Визначення типів клімату за кліматичними діаграмами» [4]. • Тренувальні тестові завдання [3]. • Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [1]. • Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово глумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугоуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
32		Клімат. Води суходолу		Обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
33		Органічний світ. Природні зони. Зміни природи материка людиною		<i>Уміння вчитися</i> впродовж життя.
34		Населення Австралії. Австралійський Союз		<i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність.
35		Географічне положення. Відкриття та дослідження Антарктиди		Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення
36		Природа Антарктиди		
37		Узагальнення знань		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Тема V. Північна Америка				
38		Географічне положення Північної Америки. Відкриття та освоєння	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 9 «Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Північної Америки» [4]. - Тренувальні тестові завдання [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. Уміння вчитися природою життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення. Ініціативність і підприємливість. <i>Ставлення:</i> відповідальність за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в довкіллі, під час реалізації проектів і дослідницьких завдань
39		Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини		
40		Клімат Північної Америки		
41		Води суходолу		
42		Природні зони. Висотна поясність у горах		
43		Зміни природи материка людиною. Сучасні екологічні проблеми		
44		Населення та держави	Тема VI. Євразія	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії;
45		Письмова контрольна робота		
46		Географічне положення Євразії. Дослідження та освоєння материка	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 10 «Позначення	

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
47		Тектонічна будова. Рельєф. Корисні копалини	на контурній карті назв географічних об'єктів Євразії» [4].	описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
48		Загальні риси клімату Євразії	• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 11	Основні компетентності у природничих науках і технологіях.
49		Кліматичні пояси і типи клімату	«Визначення типів клімату в межах помірного кліматичного поясу Євразії за допомогою кліматичних діаграм» [4].	Уміння: пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення.
50		Води суходолу. Найбільші річкові системи	• Тренувальні тестові завдання [3].	Математична компетентність.
51		Води суходолу. Озера	• Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2].	Уміння: застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів.
52		Природні зони	• Тестові завдання для оцінювання результатів навчання «Євразія. Географічне положення. Рельєф. Тектонічна будова. Клімат» [1].	Соціальна та громадянська компетентності.
53		Природні зони	• Тестові завдання для оцінювання результатів навчання «Євразія. Географічне положення. Рельєф. Тектонічна будова. Клімат» [1].	Уміння: ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією географічних проєктів, розв'язувати проблеми довкілля, залучаючи місцеву громаду.
54		Зміни природи материка людиною. Найвідоміші об'єкти Світової природної спадщини ЮНЕСКО	• Тестові завдання для оцінювання результатів навчання «Євразія. Води суходолу. Природні зони. Населення» [1]	Ставлення: відстоювати власну позицію щодо ухвалення рішень у справі збереження й охорони довкілля, готовність брати участь у природоохоронних заходах.
55		Населення Євразії	• Тестові завдання для оцінювання результатів навчання «Євразія. Води суходолу. Природні зони. Населення» [1]	Уміння вчитися впродовж життя.
56		Найбільші держави Європи	• Тестові завдання для оцінювання результатів навчання «Євразія. Води суходолу. Природні зони. Населення» [1]	Уміння: організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність, зокрема самостійно чи в групі планувати і проводити спостереження або експерименти, реалізовувати проєкти, ставити перед собою цілі і досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя.
				Ставлення: допитливість і спостережливість, готовність до інновацій.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
57		Україна та її сусіди. Зв'язки України з країнами Європи		Ініціативність і підприємливість. Уміння: керувати групою (нахилати, переконувати й залучати до діяльності, зокрема природоохоронної або науковою).
58		Найбільші держави Азії		Ставлення: відповідальність за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в довкіллі, під час реалізації проектів і дослідницьких завдань
59		Узагальнення знань. Урок-подорож		
Тема VII. Океани. Вплив людини на природу материків та океанів				
60		Тихий океан	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 12 «Позначення географічних об'єктів та течій океанів на контурній карті» [4]. - Тренувальні тестові завдання [2]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]. - Тестові завдання за курсом (для екстернату та інших альтернативних форм навчання) [1]	Спількування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. Уміння: усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
61		Атлантичний океан		Уміння: організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність, зокрема самостійно чи в групі планувати і проводити спостереження або експерименти, реалізовувати проекти, ставити перед собою цілі і досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку природовж життя.
62		Індійський океан		Ставлення: допитливість і спостережливість, готовність до інновацій.
63		Північний Льодовитий океан		Основні компетентності у природничих науках і технологіях.
64		Узагальнення знань		Уміння: пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення.
65		Природні багатства материків та океанів, наслідки їх використання		
66		Екологічні проблеми материків та океанів		
67		Узагальнення знань		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
				Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> керувати групою (надихати, переконувати й залучати до діяльності, зокрема природоохоронної або науковою). <i>Ставлення:</i> відповідальність за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в довкіллі, під час реалізації проектів і дослідницьких завдань. Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> працювати в команді під час реалізації географічних проектів, застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства. <i>Ставлення:</i> турбота про здоров'я своє та інших людей, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості оцінного природокористування, пошанування внеску кожного / кожної в досягнення команди
68—70 — резервні години				

Курс «Україна у світі: природа, населення» розрахований на 70 годин (2 години на тиждень). Особливістю цього курсу є інтеграція фізико-географічних і суспільно-географічних складників під час вивчення природних комплексів, населення України та свого регіону з урахуванням уже здобутих знань про природу материків і океанів, населення країн світу з курсу географії, що вивчався в 7 класі. Програмою передбачено виконання 11 практичних робіт і 8 досліджень. Вони спрямовані на розвиток умінь та навичок роботи з картами та іншими джерелами географічної інформації; виявлення зв'язків природи і суспільства в межах України, їх взаємного впливу, що сприятиме подальшому розвитку в учнів навчально-пізнавальної компетенції і формуванню ціннісно-сислової та соціально-професійної компетентності.

Наскрізнi змістові лінії

«Екологічна безпека та сталий розвиток»:

- усвідомлення впливу життєдіяльності людини на природні комплекси України; дотримання правил поведінки людини в природі; значення природоохоронних територій для збереження унікальних ландшафтів України; значення Червоної та Зеленої книг України;
- формування стилю поведінки в зонах екстремальних природних явищ, екологічного лиха, техногенного забруднення, а також на природоохоронних територіях.

«Громадянська відповідальність»:

- формування полікультурної поведінки, що відповідає принципам моралі та чинному законодавству України, громадянській позиції щодо збереження природи України;
- розвиток умінь працювати в групі над географічними дослідженнями та проєктами на засадах співробітництва, розуміти нагальність поставленого завдання, вибудовувати аргументацію;
- формування поваги до національної історії, культури, мови, традицій, гордості за розвиток вітчизняної географічної науки.

«Здоров'я і безпека»:

- розуміння того, що здоров'я — найвища цінність для кожної людини та суспільна цінність, свідому мотивацію щодо ведення здорового способу життя, відповідальності за власне життя і здоров'я;
- формування безпечної поведінки в навколишньому середовищі і в екстремальних (надзвичайних) ситуаціях (під час навчальних екскурсій та польових досліджень);
- організація успішної навчальної роботи зі створення здоров'язберігувальних умов.

«Підприємництво і фінансова грамотність»:

- використання ресурсів (навчальних, природних та інших) для створення цінностей;

- складання плану дій, що визначає пріоритети й етапи, важливі для досягнення цілей (на прикладі вивчення природи, населення у своєму регіоні);
- уміння оцінювати переваги й ризики альтернативних варіантів і зробити вибір, що виражає преференції учнів на прикладі досліджень проблем, пов'язаних з екологічною ситуацією у своїй місцевості.

Література

1. Вовк В. Ф. Географія. 8 клас : зошит для контролю навчальних досягнень учнів / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019.

2. Вовк В. Ф. Географія. 8 клас. Компетентнісно орієнтовані завдання / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019.

3. Довгань Г. Д. Географія : підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Г. Д. Довгань, О. Г. Стадник. — Харків : Вид-во «Ранок», 2016.

4. Стадник О. Г. Географія. 8 клас : зошит для практичних робіт / О. Г. Стадник. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Вступ. Розділ І. Географічна карта та робота з нею				
1		Що вивчає курс географії «Україна у світі: природа, населення»	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 1 «Визначення напрямків, відстаней, площ, географічних і прямокутних координат, висот точок за топографічною картою» [4]*. - Тренувальні тестові завдання «Вступ. Географічна карта та робота з нею» [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тести для контролю рівня навчальних досягнень (у двох варіантах) [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. Уміння: усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно чи письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. Ставлення: усвідомлювати значущість здобутків географічної науки. Уміння вчитися впродовж життя. Уміння: організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність. Математична компетентність. Уміння: застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти і використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. Ставлення: усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні географічних проблем і задач.
2		Географічні дослідження території України		Ініціативність і підприємливість. Уміння: керувати групою (надавати, переконувати й залучати до діяльності)
3		Географічна карта. Картографічні проєкції		
4		Класифікація карт. Способи зображення географічних об'єктів та явищ на картах		
5		Зображення України в картографічних творах. Види картографічних зображень		
6		Топографічні карти		
7		Практична робота 1 «Визначення напрямків, відстаней, площ, географічних і прямокутних координат, висот точок за топографічною картою»		
8		Узагальнення знань		

* Тут і далі: цифрами позначені онлайн-ресурси до навчальних посібників відповідно до їхніх порядкових номерів у переліку літератури.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Розділ II. Географічний простір України				
9		Політична карта світу	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 2 «Позначення на контурній карті кордонів сусідніх держав, крайніх точок, географічних центрів України та Європи і зазначення їхніх назв; визначення координат точок, протяжності території України в градусах і кілометрах» [4]. - Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 3 «Аналіз карти годинних поясів світу. Розв'язування задач на визначення часу» [4]. - Тренувальні тестові завдання «Географічний простір України» [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тести для контролю рівня навчальних досягнень (у двох варіантах) [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. Уміння: усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
10		Географічне положення України. Практична робота 2 «Позначення на контурній карті кордонів сусідніх держав, крайніх точок, географічних центрів України та Європи і зазначення їхніх назв; визначення координат точок, протяжності території України в градусах і кілометрах»		
11		Формування території України		
12		Україна на карті годинних поясів		
13		Практична робота 3 «Аналіз карти годинних поясів світу. Розв'язування задач на визначення часу»		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Розділ III. Природні умови та ресурси України				
14		Загальні риси рельєфу України. Практична робота 4 «Встановлення за картами (тектонічною, геологічною, фізичною) зв'язків між тектонічними структурами, рельєфом, геологічною будовою та корисними копалинами в межах України»	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 4 «Встановлення за картами (тектонічною, геологічною, фізичною) зв'язків між тектонічними структурами, рельєфом, геологічною будовою та корисними копалинами в межах України» [4]. - Тренувальні тестові завдання «Рельєф, тектонічна та геологічна будова, мінеральні ресурси» [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тести для контролю рівня навчальних досягнень (у двох варіантах) [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. Уміння: усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно чи письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. Уміння: пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення. Уміння вчитися впродовж життя. Уміння: організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність, зокрема самостійно чи в групі планувати і проводити спостереження або експерименти, реалізовувати проекти, ставити перед собою цілі і досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя. Специфікація: допитливість і спостережливість, готовність до інновацій. Математична компетентність. Уміння: застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. Екологічна грамотність і здорове життя. Уміння: працювати в команді під час реалізації географічних проектів,
15		Тектонічна будова України. Практична робота 4 «Встановлення за картами (тектонічною, геологічною, фізичною) зв'язків між тектонічними структурами, рельєфом, геологічною будовою та корисними копалинами в межах України» (продовження)		
16		Геологічна будова України. Практична робота 4 «Встановлення за картами (тектонічною, геологічною, фізичною) зв'язків між тектонічними структурами, рельєфом, геологічною будовою та корисними копалинами в межах України» (продовження)		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
17		Особливості природних умов території України в різні геологічні ери		застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства.
18		Корисні копалини України. Паливні корисні копалини. Практична робота 4 «Встановлення за картами (тектонічною, геологічною, фізичною) зв'язків між тектонічними структурами, рельєфом, геологічною будовою та корисними копалинами в межах України» (продовження)		<i>Стиснення:</i> турбота про здоров'я своє та інших людей, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти. Соціальна та громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією географічних проєктів, розв'язувати проблеми довкілля, залучаючи місцеву громаду.
19		Рудні та нерудні корисні копалини України. Практична робота 4 «Встановлення за картами (тектонічною, геологічною, фізичною) зв'язків між тектонічними структурами, рельєфом, геологічною будовою та корисними копалинами в межах України» (продовження)		<i>Стиснення:</i> відстоювати власну позицію щодо ухвалення рішень у справі збереження й охорони довкілля, готовність брати участь у природоохоронних заходах. Ініціативність і підприємливість. <i>Стиснення:</i> відповідальність за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в довіллі, під час реалізації проєктів і дослідницьких завдань.
20		Основні кліматотвірні чинники, їх вплив на клімат України	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 5 «Визначення вологості повітря за заданими показниками» [4].	Обізнаність та самовираження у сфері культури. <i>Уміння:</i> фіксувати унікальні об'єкти, явища та ландшафти Землі, їх естетичне значення, використовувати природні матеріали і засоби для втілення художніх ідей, пояснювати географічне підґрунтя відображення природи у творах мистецтва
21		Клімат України. Відображення його показників на кліматичній карті		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
22		Практична робота 5 «Визначення вологості повітря за заданими показниками». Практична робота 6 «Визначення причин відмінностей кліматичних показників України за аналізом кліматичної карти та кліматичних діаграм» [4].	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 6 «Визначення причин відмінностей кліматичних показників різних регіонів України за аналізом кліматичної карти та кліматичних діаграм» [4].	
23		Сезонні погодні умови. Нестійкі явища	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 7 «Позначення на контурній карті назв найбільших річок, озер, водосховищ, каналів України» [4].	
24		Прогноз погоди. Кліматичні ресурси	Тренувальні тестові завдання «Клімат і кліматичні ресурси. Води суходолу і водні ресурси» [3].	
25		Води суходолу. Характеристика річок	Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2].	
26		Основні річкові басейни та системи. Практична робота 7 «Позначення на контурній карті назв найбільших річок, озер, водосховищ, каналів України»	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 8 «Порівняльний аналіз різних типів ґрунтів України» [4].	
27		Озера, болота, водосховища і канали. Практична робота 7 «Позначення на контурній карті назв найбільших річок, озер, водосховищ, каналів України» (продовження)	Тести для контролю рівня навчальних досягнень (у двох варіантах) [1]	

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
28		Підземні води. Водні ресурси України		
29		Ґрунти України.		
30		Практична робота 8 «Порівняльний аналіз різних типів Ґрунтів України»		
31		Письмова контрольна робота		
32		Рослинний покрив України	- Тренувальні тестові завдання «Ґрунти та ґрунтові ресурси. Рослинність. Тваринний світ України» [3]. - Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 9 «Складання порівняльної характеристики природних зон України (за вибором)» [4]. - Тренувальні тестові завдання «Ландшафти України. Природокористування» [3].	
33		Тваринний світ України		
34		Ландшафт як просторово-цілісна система		
35		Районування природних ландшафтів		
36		Зони мішаних і широколистяних лісів		
37		Лісостепова зона України.		
38		Зона степів України		
39		Практична робота 9 «Складання порівняльної характеристики природних зон України (за вибором)»		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
40		Українські Карпати. Географічне положення та головні риси природи	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 10 «Позначення на контурній карті об'єктів природно-заповідного фонду України» [4].	
41		Гірські ландшафти Карпат. Охорона природи	Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2].	
42		Кримські гори	Тести для контролю рівня навчальних досягнень (у двох варіантах) [4]	
43		Чорне море		
44		Азовське море		
45		Природно-ресурсний потенціал України		
46		Охорона природи. Практична робота 10 «Позначення на контурній карті об'єктів природно-заповідного фонду України»		
47		Рациональне природокористування		
48		Письмова контрольна робота		
Розділ IV. Населення України та світу				
49		Кількість населення у світі та Україні	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 11 «Аналіз ставово-вікових пірамід України та окремих країн світу» [4].	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища,

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
50 51		Стативо-віковий склад населення світу й України. Практична робота 11 «Аналіз стативо-вікових пірамід України та окремих країн світу»	• Тренувальні тестові завдання [3]. • Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. • Тести для контролю рівня навчальних досягнень (у двох варіантах) [1]	послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність, зокрема самостійно чи в групі планувати і проводити спостереження або експерименти, реалізовувати проекти, ставити перед собою цілі і досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя. <i>Ставлення:</i> допитливість і спостережливість, готовність до інновацій. Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> генерувати ідеї й ініціативи щодо проектної та винахідницької діяльності, ефективного використання природних ресурсів; прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва; нівелювати ризики і використовувати можливості для створення цінностей для себе та інших у довгій перспективі; керувати групою (надихати, переконувати й залучати до діяльності, зокрема природоохоронної чи наукової).
52		Механічний рух населення		
53		Густина населення у світі та Україні		
54		Міські і сільські населені пункти. Урбанізація		
55		Міста і села України		
56		Етноси. Найпоширеніші мовні сім'ї		
57		Національний склад населення України		
58		Релігійний склад населення світу та України		
59		Трудові ресурси		
60		Зайнятість населення в Україні		
61		Узагальнення знань		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
				<i>Ставлення:</i> відповідальність за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в дошкільній, під час реалізації проектів і дослідницьких завдань. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення
Розділ V. Природа та населення свого адміністративного регіону				
62		Географічне положення, адміністративно-територіальний устрій, історія формування і розвитку	• Тести для контролю рівня навчальних досягнень (у двох варіантах) [1]. • Робота для скоригованого семестрового оцінювання [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, поєднуючи їх з багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
63		Особливості природних умов і ресурсів		
64		Природокористування. Об'єкти природно-заповідного фонду		
65		Населення		Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність.
66		Узагальнення знань		Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> працювати в команді під час реалізації географічних проектів, застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
				<i>Ставлення:</i> турбота про здоров'я себе та інших людей, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості оцідного природокористування, пошанування внеску кожного / кожної в досягнення команди. Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> генерувати ідеї й ініціативи щодо проєкції та винахідницької діяльності, ефективного використання природних ресурсів; прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва; нівелювати ризики і використовувати можливості для створення цінностей для себе та інших у довкіллі; керувати групою (надихати, переконувати й залучати до діяльності, зокрема природоохоронної чи наукової). <i>Ставлення:</i> відповідальність за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в до-вкіллі, під час реалізації проєктів і дослідницьких завдань. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення

Курс «Україна і світове господарство» розрахований на 52 години (1,5 години на тиждень). Важливою новизною курсу є перехід до огляду господарства за секторальною моделлю і видами економічної діяльності (КВЕД). Це дає можливість показати сучасну реальну картину розміщення виробництва і надання послуг, відійти від шаблонного наслідування старих схем опису економіки країни. Замість віртуальних економічних районів розглядаються реальні існуючі економічні зв'язки в різних видах діяльності. Акцентовано увагу на розкритті особливостей технології виробництва головних видів промислової продукції України, що дозволяє зрозуміти виробничі ланцюги та їх територіальний прояв. Усе це сприятиме формуванню в учнів компетенції з основ розміщення виробництва і збуту вітчизняної продукції та усвідомлення важливості економічних відносин зі світом і місце України в цих міжнародних економічних зв'язках.

Особливістю цього курсу є поєднання вивчення соціально-економічної географії України і світу. Виразною новизною й особливістю нової програми є також акцентування уваги на розкритті залежності України як експортно орієнтованої держави від світових товарних ринків. Тому курс спрямовано на розкриття місця і значення України в міжнародних економічних процесах і зв'язках.

Під час пояснення нового навчального матеріалу вчителю доцільно використовувати статистичну інформацію, представлену у вигляді діаграм, картограм, таблиць, графіків із метою конкретизації досліджуваних теоретичних положень. Завдання вчителя щодо роботи зі статистичним матеріалом — навчити школяра розуміти статистичні показники, пояснити, яким чином вони утворюються, навчити вибирати потрібні показники та зіставляти їх, робити висновки, узагальнення, формувати теоретичні знання в результаті аналізу даних.

Курс має чітко визначену практичну спрямованість, яка реалізується в ході виконання 7 практичних робіт та 6 досліджень.

Наскрізні змістові лінії

«Екологічна безпека та сталий розвиток»:

- формування цілісної наукової картини світу, адекватного розуміння особливостей розвитку сучасного світу;
- розуміння єдності й гармонії між природним середовищем, розвитком матеріального виробництва та рівня зростання соціальних стандартів населення в умовах сталого розвитку;
- уміння застосовувати знання під час прогнозування наслідків впливу людини на природу, визначення правил власної поведінки в сучасних умовах навколишнього середовища та територій техногенного забруднення;
- уміння робити висновки про місце України у вирішенні глобальних проблем людства.

«Громадянська відповідальність»:

- прийняття індивідуальних та колективних рішень, ураховуючи інтереси та потреби громадян, представників певної спільноти, суспільства та держави;

- готовність брати участь у громадській природоохоронній діяльності й нести відповідальність за свої дії та вчинки;
- формування споживчої поведінки, орієнтованої та національного виробника; раціонального ресурсоспоживання на побутовому, регіональному, національному та глобальному рівнях;
- усвідомлення глобальної взаємозалежності та особистої відповідальності під час вивчення світової економіки та національного господарства.

«Здоров'я і безпека»:

- формування знань про безпечність товарів та послуг, споживачами яких є школярі; ціннісного ставлення до життя і здоров'я, сприяння їх фізичному, психічному, соціальному і духовному розвитку;
- розуміння переваг та можливих ризиків використання генетично-модифікованих продуктів;
- застосовування знань для оцінки можливих позитивних і негативних наслідків сучасних біотехнологій в АПК;
- висловлювання суджень щодо можливостей використання генетично модифікованих продуктів.

«Підприємництво і фінансова грамотність»:

- уміння генерувати ідеї та ініціативи щодо проєктної діяльності, ефективного використання природних ресурсів; прогнозування впливу географії на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва;
- оцінювання можливостей для організації підприємницької діяльності у своїй місцевості;
- планування своєї діяльності та діяльності групи щодо можливих нових видів бізнесу в регіоні.

Література

1. Вовк В. Ф. Географія. 9 клас : зошит для контролю навчальних досягнень учнів / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019.
2. Вовк В. Ф. Географія. 9 клас. Компетентісно орієнтовані завдання / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019.
3. Довгань Г. Д. Географія : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Г. Д. Довгань, О. Г. Стадник. — Харків : Вид-во «Ранок», 2017.
4. Стадник О. Г. Географія. 9 клас : зошит для практичних робіт / О. Г. Стадник. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Тема 1. Вступ. Національна економіка та світове господарство				
1		Економічна географія в системі географічних наук	• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 1 «Аналіз секторальної моделі економіки» [4]*. • Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 2 «Позначення на контурній карті країн «Великої двадцятки» (G-20) і визначення їх місця в сучасній типізації країн за рівнем економічного розвитку» [4]. • Тренувальні тестові завдання [3]. • Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. • Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1].	Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність, зокрема самостійно чи в групі планувати і проводити спостереження або експерименти, реалізовувати проекти, ставити перед собою цілі і досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя. Соціальна та громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією географічних проектів. Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства. Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно чи письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугоуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
2		Національна економіка		
3		Секторальна модель економіки країни. Практична робота 1 «Аналіз секторальної моделі економіки»		
4		Чинники розміщення виробництва		
5		Суспільна організація виробництва та просторова організація національної економіки		
6		Світове господарство та міжнародний поділ праці		
7		Типи економічних систем		
8		Типи країн за рівнем економічного розвитку		

* Тут і далі: цифрами позначені онлайн-ресурси до навчальних посібників відповідно до їхніх порядкових номерів у переліку літератури.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
9		Сучасне світове господарство. Практична робота 2 «Позначення на контурній карті країн «Великої двадцятки» (G-20) і визначення їх місця в сучасній типізації країн за рівнем економічного розвитку»		Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва. Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. Спілкування іноземними мовами. <i>Уміння:</i> доречно використовувати географічні поняття та найуживаніші терміни в усних чи письмових текстах, використовувати іншомовні навчальні джерела для отримання інформації географічного змісту. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> виявляти, використовувати й створювати пояснювальні закономірності та представлення
10		Транснаціональні корпорації		
11		Письмова контрольна робота		
Тема 2. Первинний сектор господарства				
12		Сільське господарство як складова первинного сектору	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 3 «Визначення основних технічних культур, що їх вирощують у помірному й тропічному кліматичних поясах, та обґрунтування встановлених відмінностей» [4].	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовами. <i>Уміння:</i> тлумачити географічні поняття, закони, факти; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівнів. Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва.
13		Аграрні відносини		
14		Розвиток та розміщення рослинництва в Україні		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
15		Структура та розміщення тваринництва. Зональна спеціалізація сільського господарства України	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 4 «Позначення на контурній карті найбільших басейнів видобутку кам'яного вугілля, нафти й природного газу» [4]. - Тренувальні тестові завдання [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень [2]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Соціальна та громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією географічних проєктів, розв'язувати проблеми довкілля, залучаючи місцеву громаду, розв'язувати проблеми довкілля. <i>Уміння вчитися впродовж життя.</i> <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність. Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства. Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> використовуючи наукове мислення, аналізувати і визначати проблеми довкілля
16		Географія світового сільського господарства. Практична робота 3 «Визначення основних технічних культур, що їх вирощують у помірного й тропічному кліматичних поясах, та обґрунтування встановлених відмінностей»		
17		Лісове господарство		
18		Мінеральні ресурси. Ресурсозабезпеченість		
19		Видобування мінерального палива. Практична робота 4 «Позначення на контурній карті найбільших басейнів видобутку кам'яного вугілля, нафти й природного газу»		
20		Видобування металевих руд		
21		Видобуток неметалевої сировини		
22		Узагальнення знань		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Тема 3. Вторинний сектор господарства				
23		Електроенергетика. Виробництво та постачання електроенергії в Україні. Практична робота 5.1 «Позначення на контурній карті України найбільших електростанцій та по-більших електростанцій та пояснення чинників їх розміщення (на вибір учителя)»	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 5.1 «Позначення на контурній карті України найбільших електростанцій та по-яснення чинників їх розміщення» [4]. - Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 5.2 «Побудова та аналіз діаграм виробництва електроенергії на електростанціях різних типів в Україні, країнах Європи та світу» [4]. - Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 6 «Позначення на контурній карті сировинної бази та ос-новних центрів вироб-ництва чорних металів в Україні» [4].	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> тлумачити географічні поняття, закони, факти; обговорювати проблеми гео-графічного змісту глобального та регіональ-ного рівнів. Соціальна та громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> ефективно співпрацювати з інши-ми над реалізацією географічних проєктів, розв'язувати проблеми довілля, залучаючи місцеву громаду. Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства. Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні мето-ди для розв'язання географічних проблем і задач. Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність. Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток тех-нологій, нових напрямів підприємництва. Обізнаність та самовираження у сфері культури. <i>Уміння:</i> фіксувати унікальні об'єкти, яви-ща, їх естетичне значення, використовувати
24		Електроенергетика світу. Практична робота 5.2 «Побудова та аналіз діаграм виробництва електроенергії на електростанціях різних типів в Україні, країнах Європи та світу»		
25		Чорна металургія Укра-їни. Практична робота 6 «Позначення на контур-ній карті сировинної бази та основних центрів ви-робництва чорних металів в Україні»		
26		Кольорова металургія України		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
27		Металургійне виробництво світу	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 7 «Позначення на контурній карті України центрів виробництва транспортних засобів та пояснення чинників їх розміщення» [4]. - Тренувальні тестові завдання [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень за темами «Виробництво та постачання електроенергії», «Металургійне виробництво», «Хімічне виробництво», «Виробництво деревини, паперу» [2]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень за темами «Виробництво машин та устаткування», «Виробництво тканин, одягу, взуття», «Виробництво харчових продуктів, напоїв» [2].	природні матеріали і засоби для втілення художніх ідей, пояснювати географічне підґрунтя відображення природи у творах мистецтва. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> виявляти, використовувати й створювати пояснювальні закономірності та представлення
28		Хімічне виробництво		
29		Географія хімічної промисловості		
30		Обробка та переробка деревини. Виробництво паперу		
31		Виробництво машин та устаткування		
32		Транспортне й точне машинобудування. Практична робота 7 «Позначення на контурній карті України центрів виробництва транспортних засобів та пояснення чинників їх розміщення»		
33		Машинобудування світу		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
34		Виробництво тканин, одягу, взуття в Україні та світі	Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темами «Виробництво та поставання електроенергії», «Металургійне виробництво», «Хімічне виробництво», «Виробництво деревини, паперу» [1].	
35		Народні промисли в Україні	Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темами «Виробництво машин та устаткування», «Виробництво тканин, одягу, взуття», «Виробництво харчових продуктів, напоїв» [1]	
36		Харчові продукти та їх виробництво в Україні		
37		Виробництво харчових продуктів у світі		
38		Письмова контрольна робота		
Тема 4. Третинний сектор господарства. Глобальні проблеми людства				
39		Роль транспорту та його види	- Тренувальні тестові завдання [3]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень за темою «Третинний сектор економіки» [2]. - Тести для підготовки до уроку контролю рівня навчальних досягнень за темою «Глобальні проблеми людства» [2].	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. Уміння: тлумачити географічні поняття, закони, факти; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівнів. Інформаційно-цифрова компетентність. Уміння: створювати інформаційні продукти суспільно-географічного спрямування; шукати, обробляти і зберігати інформацію географічного характеру, критично оцінювати її.
40		Транспорт України		
41		Транспорт світу		
42		Торгівля як вид послуг. Торговля в Україні		
43		Світова торгівля		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
44		Туризм та його види. Туризм в Україні	- Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Гретииний сектор економіки» [1]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Глобальні проблеми людства» [1]	Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність; вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя. Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач. Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва. Спілкування іноземними мовами. <i>Уміння:</i> використовувати іношомовні навчальні джерела для отримання інформації географічного змісту. Обізнаність та самовираження у сфері культури. <i>Уміння:</i> фіксувати унікальні об'єкти, явища та ландшафти Землі, їх естетичне значення. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовувати наукове мислення; самостійно чи в групі досліджувати живу природу, аналізувати і визначати проблеми довкілля; оцінювати значення географії для сталого розвитку та розв'язання глобальних проблем.
45		Міжнародний туризм		
46		Наука. Освіта. Охорона здоров'я		
47		Фінансові послуги		
48		Комп'ютерне програмування. Аутсорсинг		
49		Поняття про глобальні проблеми людства. Проблема війни і миру. Проблема тероризму. Екологічна проблема		
50		Глобальні проблеми людства: сировинна та енергетична, демографічна, продовольча, подолання відсталості країн, що розвиваються		
51		Україна та глобальні проблеми людства. Взаємозв'язок глобальних проблем. Сталий розвиток		
52		Узагальнення знань		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
				Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> застосовувати набутий досвід для збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства. Соціальна та громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією географічних проектів, розв'язувати проблеми довкілля, залучаючи місцеву громаду

Курс «Географія: регіони і країни» розрахований на 52 години (1,5 години на тиждень) і спрямований на формування в учнів знань про особливості населення й просторової організації господарської діяльності в регіонах світу та окремих країнах, умінь орієнтуватися у світових і регіональних соціально-економічних, суспільно-політичних, екологічних процесах.

Загальною метою географії в 10 класі є формування в школярів географічної картини світу на прикладі вивчення систем розселення та просторової організації економічної діяльності в окремих регіонах і країнах з урахуванням сучасних геополітичних, соціальних, економічних та екологічних аспектів.

Курс «Географічний простір Землі» розрахований на 35 годин (1 година на тиждень) і розкриває сутність географічної науки в цілому; інтегрує знання про природу, людину і господарську діяльність; формує в учнів чіткі уявлення про основні закономірності будови і розвитку географічної оболонки та загальні суспільно-географічні закономірності світу з метою забезпечення сталого розвитку.

Курс безпосередньо пов'язаний не тільки з попередніми курсами географії, він також інтегрує знання, здобуті на заняттях з економіки, історії, інформатики тощо.

Програмою передбачено виконання 7 практичних робіт у 10 класі й 10 робіт в 11 класі. Тематика варіативних досліджень може бути змінена вчителем у межах вивчення відповідної теми. Із запропонованої тематики досліджень учень за бажанням вибирає 1—2 дослідження (упродовж року) та виконує його індивідуально або в групі. Результати дослідження презентуються учнями й оцінюються вчителем під час захисту або представлення.

Наскрізнi змістові лінії

«Екологічна безпека та сталий розвиток»:

- формування цілісної наукової картини світу, адекватного розуміння особливостей розвитку сучасного світу;
- розуміння єдності та гармонії між природним середовищем, розвитком матеріального виробництва та рівнем зростання соціальних стандартів населення в умовах сталого розвитку;
- уміння застосовувати знання під час прогнозування наслідків впливу людини на природу, визначення правил власної поведінки в сучасних умовах навколишнього середовища та територій техногенного забруднення;
- розвиток географічного мислення для орієнтації у проблемах територіальної організації суспільства, його взаємодії з природою, навичок грамотного вирішення побутових та професійно орієнтованих завдань.

«Громадянська відповідальність»:

- прийняття індивідуальних та колективних рішень, ураховуючи інтереси та потреби громадян, представників певної спільноти, суспільства та держави;

- готовність брати участь у громадській природоохоронній діяльності й нести відповідальність за свої дії та вчинки;
- формування споживчої поведінки, орієнтованої на національного виробника, раціонального ресурсоспоживання на побутовому, регіональному, національному та глобальному рівнях;
- виховання патріотизму, толерантності до інших народів і культур, соціально-відповідального ставлення до навколишнього середовища під час повсякденної трудової і побутової діяльності;
- усвідомлення глобальної взаємозалежності та особистої відповідальності під час вивчення світової економіки.

«Здоров'я і безпека»:

- обґрунтування доцільності наукового підходу до природокористування, мотивування екологічно грамотної, здоров'язбережувальної поведінки;
- набуття компетентності у сферах: елементарного геоекологічного моделювання і прогнозування; використання різноманітних географічних знань та вмінь у побуті і в підготовці до майбутньої професійної діяльності; забезпечення особистої безпеки, життєдіяльності й адаптації до умов навколишнього середовища.

«Підприємництво і фінансова грамотність»:

- генерування ідей та ініціатив щодо проєктної і винахідницької діяльності, ефективного використання природних ресурсів;
- прогнозування впливу географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва;
- усвідомлення відповідальності за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в довкіллі, під час реалізації проєктів і дослідницьких завдань;
- нівелювання ризиків і використання можливостей для створення цінностей для себе та інших у довкіллі;
- застосовування знань встановлення фінансових цілей та планування їх досягнення.

Література

1. Вовк В. Ф. Географія (рівень стандарту). 10 клас : зошит для оцінювання результатів навчання / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019.
2. Довгань Г. Д. Географія (рівень стандарту) : підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Г. Д. Довгань, О. Г. Стадник. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018.
3. Стадник О. Г. Географія. (рівень стандарту) : 10 клас : зошит для практичних робіт / О. Г. Стадник. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Тема 1. Вступ. Європа				
1		Що вивчає курс «Географія: регіони та країни». Регіони світу (за класифікацією ООН)	Додаткова інформація до матеріалу підручника (режим доступу: http://interactive.ranok.com.ua/):	Уміння вчитися впродовж життя. Уміння: організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність, зокрема самостійно чи в групі планувати і проводити спостереження або експерименти, реалізовувати проекти, самоорганізовуватися до навчальної діяльності; виконувати інтелектуальні й практичні дії, приймати, операти на репродуктивному і творчому рівнях; ставити перед собою цілі і досягати їх. Інформаційно-цифрова компетентність. Уміння: створювати мультимедійну презентацію; шукати та аналізувати інформацію географічного характеру, критично оцінювати її; Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. Уміння: тлумачити географічні поняття; описувати географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівнів.
2		Сучасна політична карта світу та окремих регіонів. Головні об'єкти політичної карти	1. Сучасна політична карта світу та окремих регіонів.	
3		Загальний огляд Європи	2. Німеччина: природні умови та ресурси, населення, аграрний сектор.	
4		Інтеграційні процеси. Міжнародні організації в Європі	3. Франція. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси.	
5		Природні умови та ресурси Європи	4. Велика Британія. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси.	
6		Населення Європи	5. Італія. Склад території та економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси.	
7		Особливості економіки країн Європи. Первинний сектор економіки	6. Польща. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси.	
8		Європа: вторинний та третинний сектори економіки. Практична робота 1 «Порівняльна характеристика структури промислового виробництва двох економічно розвинених невеликих країн Європи (за вибором учнів)»	7. Білорусь (Республіка Білорусь). Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси. 8. Росія. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси	

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
9		Німеччина: ЕГП, природно-ресурсний потенціал, населення	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 1 «Порівняльна характеристика структури промислового виробництва двох економічно розвинених невеликих країн Європи (на вибір учнів)» [3]*.	Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> аналізувати і інтерпретувати дані та робити відповідні висновки, пропонувати пояснювальні гіпотези; виявляти, використовувати і створювати пояснювальні закономірності та представлення. Соціальна та громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> працювати в команді під час реалізації географічних завдань. Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних задач. Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва. Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> оцінювати значення застосування передових технологій для навколишнього середовища та здоров'я людей.
10		Німеччина: Особливості промислового розвитку країни. Господарство		
11		Франція	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 2 «Складання картосхеми просторової організації економіки однієї з європейських країн «Великої сімки»» [3].	
12		Велика Британія		
13		Італія		
14		Практична робота 2 «Складання картосхеми просторової організації економіки однієї з європейських країн «Великої сімки»»	- Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Загальна характеристика країн Європи» [2]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Країни Європи» [1]	
15		Польща		
16		Білорусь		
17		Росія		
18		Письмова контрольна робота		

* Тут і далі: цифрами позначені онлайн-ресурси до навчальних посібників відповідно до їхніх порядкових номерів у переліку літератури.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
				Обізнаність та самовираження у сфері культури. <i>Уміння:</i> втілювати географічне підґрунтя в художніх творах. Спілкування іноземними мовами. <i>Уміння:</i> використовувати іношомовні навчальні джерела для отримання інформації географічного змісту; описувати іноземною мовою природні та суспільні явища й процеси
Тема 2. Азія				
19		Загальний огляд Азії	- Додаткова інформація до тем (режим доступу: http://interactive.ganok.com.ua/): - Японія. економіко-географічне положення, природні умови та ресурси, населення. - Китай. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси. - Індія. Економіко-географічне положення, природні умови та ресурси, населення. - Корисні посилаання: http://ukrbukva.net/28105-Voennye-deiystviya-i-goryachie-tochki-zarubezhnoiy-Azii.html — Військові дії та «гарячі точки» Азії.	Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> виконувати інтелектуальні й практичні дії, приймати, операції на репродуктивному і творчому рівнях; організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність самостійно або в групі; ставити перед собою цілі і досягати їх. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> виявляти, використовувати й створювати пояснювальні закономірності та представлення. Інформаційно-цифрова компетентність. <i>Уміння:</i> шукати та аналізувати інформацію географічного характеру, критично оцінювати її.
20		Природні умови та ресурси Азії. Населення		
21		Особливості економіки країн Азії. Первинний сектор економіки		
22		Вторинний сектор економіки. Основні промислові райони регіону. Практична робота 3 «Порівняння продовольчого кошика жителів країн Західної та Східної Азії»		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
23		Третинний сектор економіки. Нерівномірність економічного розвитку субрегіонів Азії та особливості їх участі в міжнародному поділі праці. Зв'язки України з країнами Азії	2. https://travel-tours.com.ua/15-chudovix-ramyatok-azii/ — 15 чудових пам'яток Азії. 3. http://geored.in.ua/ /нові індустріальні країни/ — Нові індустріальні країни (НИК). 4. http://vsviti.com.ua/collections/11332 — Визначні пам'ятки Японії. 5. http://nv.ua/ukr/style/blogs/podrozh-do-japoniji-shcho-podivitisja-i-na-chomu-zaoshchaditi-115822.html — Що подивитися та на чому заощадити. 6. https://tripmydream.ua/blog/podborki/10-mists-jaki-potribno-vidvidati-v-japoniji — 10 місць, які потрібно відвідати в Японії. 7. http://uaforeignaffairs.com.ua/eksperтна-dumka/view/article/globalnii-viklik-kitaju/ — Визначні місця Індії. 8. http://www.erochtimes.com.ua/travels/notes/viznachni-mistsya-indiyi-zolotiy-trikutnik-105881.html — Визначні місця Індії. 9. http://open.kmbs.ua/ua/articles/13969/temp — Високотехнологічний виробництво в Індії.	Соціальна і громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> працювати в команді під час реалізації географічних завдань. Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> описувати географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівнів. Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних задач. Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямків підприємництва. Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> оцінювати значення застосування передових технологій для навколишнього середовища та здоров'я людей.
24		Японія: ЕГП, природно-ресурсний потенціал, населення		
25		Японія: господарство		
26		Китай: економіко-географічне положення, природно-ресурсний потенціал, населення		
27		Китай: господарство		
28		Індія: економіко-географічне положення, природно-ресурсний потенціал, населення. Практична робота 4 «Аналіз ставово-вікових пірамід Японії, Китаю та Індії з метою оцінювання працездатного потенціалу країн»		
29		Індія: господарство		
30		Узагальнення знань		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
			• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 3 «Порівняння продовольчого кошика жителів країн Західної та Східної Азії» [3]. • Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 4 «Аналіз статево-вікових пірамід Японії, Китаю та Індії з метою оцінювання працездатності потенціалу країн» [3]. • Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Загальна характеристика країн Азії» [2]. • Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Країни Азії» [1]	Обізнаність та самовираження у сфері культури. <i>Уміння:</i> реалізовувати географічне підтрунта в художніх творах
Тема 3. Океанія. Америка				
31		Австралія: економіко-географічне положення, природно-ресурсний потенціал, населення	• Додаткова інформація до матеріалу підручника (режим доступу: http://interactive.ganok.com.ua/):	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> описувати географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівнів.
32		Австралія: Господарство	1. Австралія. Економіко-географічне положення, природні умови та ресурси, населення.	
33		Острівні країни Океанії	2. Острівні країни Океанії. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси.	
34		Америка: загальна характеристика регіону. Практична робота 5 «Складання картографічної схеми типології країн Америки за рівнем їх економічного розвитку»	3. США. Економіко-географічне положення, природні умови та ресурси, населення.	

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
35		Америка: природні умови та ресурси, населення	4. Канада. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси. Населення. Українська діаспора в Канаді.	Спілкування іноземними мовами. <i>Уміння:</i> використовувати іншомовні навчальні джерела для отримання інформації географічного змісту. Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних задач; розуміти і використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати свою навчально-пізнавальну діяльність, реалізовувати завдання в групі; виконувати інтелектуальні й практичні дії, прийомми, операції на репродуктивному і творчому рівнях. Соціальна і громадянська компетентності. <i>Уміння:</i> ефективно співпрацювати з іншими над реалізацією географічних завдань. Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> оцінювати значення природоохоронної діяльності для навколишнього середовища та здоров'я людей.
36		Америка: загальна характеристика господарства, первинний сектор економіки	5. Бразилія. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси.	
37		Америка: вторинний сектор економіки. Основні осередки промисловості в регіоні	• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 5 «Складання картосхеми типології країн Америки за рівнем їх економічного розвитку» [3]. • Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 6 «Порівняння характеристик машинобудування США, Канади та Бразилії» [3]. • Корисні посилання: 1. http://biblprog.org.ua/ua/google_earth/ — Сервіс Google Earth 2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_об'єктів_Світової_спадщини_ЮНЕСКО • Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Океанія» [2]. • Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Загальна характеристика країн Америки» [2].	
38		Америка: третинний сектор економіки. Найважливіші міжнародні транспортні магістралі, вузли. Нерівномірність економічного розвитку субрегіонів Америки. Особливості їх участі в міжнародному поділі праці. Зв'язки України з країнами Америки		
39		США: економіко-географічне положення, природно-ресурсний потенціал, населення		
40		США. Особливості сучасного постіндустріального розвитку. Господарство		
41		Канада		
42		Бразилія. Практична характеристика машинобудування США, Канади та Бразилії»		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
43		Письмова контрольна робота	Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Країни Америки» [1]	Інформаційно-цифрова компетентність. <i>Уміння:</i> шукати та аналізувати інформацію географічного характеру, критично оцінювати її. Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямків підприємництва. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> виявляти, використовувати й створювати пояснювальні закономірності та представлення.
Тема 4. Африка. Україна в міжнародному просторі				
44		Особливості географічного положення Африки. Склад регіону. Сучасна політична карта. Райони збройних конфліктів, проявів тероризму	Додаткова інформація до матеріалу підручника (режим доступу: http://interactive.ranok.com.ua/):	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> письмово тлумачити та описувати географічні поняття, факти, явища, теорії, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівнів. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> виявляти, використовувати й створювати пояснювальні закономірності та представлення;
45		Природні умови і ресурси регіону. Населення Африки	1. Єгипет. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси.	
46		Господарство країн Африки. Практична робота 7 «Позначення на контурній карті Африки основних районів видобування нафти, залізних, мідних та алюмінієвих руд,	2. Південно-Африканська Республіка. Економіко-географічне положення. Природні умови та ресурси.	

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
47		центрів їх переробки (збагачення), основних транспортних магістралей та портів експортування»	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 7 «Позначення на контурній карті Африки основних районів видобування нафти, залізних, мідних та алюмінієвих руд, центрів їх переробки (збагачення), основних транспортних магістралей та портів експортування» [3]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темою «Загальна характеристика країн Африки. Країни Африки» [2]	аналізувати й інтерпретувати дані та робити відповідні висновки, пропонувати пояснювальні гіпотези.
48		Єгипет		Інформаційно-цифрова компетентність. <i>Уміння:</i> шукати та аналізувати інформацію географічного характеру, критично оцінювати її.
49		Південно-Африканська Республіка (ПАР)		Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних задач, розуміти і використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів.
50		Зовнішні економічні зв'язки України		Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати свою навчально-пізнавальну діяльність, реалізувати завдання в групі; виконувати завдання самостійно та в парах.
51		Узагальнення знань		Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> прогнозувати вплив географічних процесів і законностей на розвиток технологій, нових напрямків підприємництва
52		Узагальнююче повторення		

Література 11 клас

1. Вовк В. Ф. Географія (рівень стандарту). 11 клас : зошит для оцінювання результатів навчання / В. Ф. Вовк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019.
2. Довгань Г. Д. Географія (рівень стандарту) : підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Г. Д. Довгань, О. Г. Стадник. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019.
3. Стадник О. Г. Географія (рівень стандарту) : 11 клас : зошит для практичних робіт / О. Г. Стадник. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
Тема 1. Вступ. Топографія та картографія				
1		Географія як система наук	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 1 «Визначення на топографічній карті географічних (з точністю до секунд) та прямокутних координат окремих точок, географічних та магнітних азимутів, абсолютних та відносних висот точок, падіння річки» [3]*. - Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 2 «Читання схем руху транспорту свого міста (обласного центру)» [3]. - Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 3 «Визначення за градусною сіткою географічних координат точок, азимутів, відстаней у градусах і кілометрах між точками на різних за просторовим охопленням картах» [3]. - Тренувальні тестові завдання [2]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. <i>Ставлення:</i> усвідомлювати значущість здобутків географічної науки. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. <i>Ставлення:</i> усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні географічних проблем і задач.
2		Топографічна карта		
3		Географічні і прямокутні координати. Вимірювання на топографічній карті за масштабом і кілометровою сіткою. Практична робота 1 «Визначення на топографічній карті географічних (з точністю до секунд) та прямокутних координат окремих точок, географічних та магнітних азимутів, абсолютних та відносних висот точок, падіння річки (перша частина)»		
4		Визначення кутів орієнтування, висот точок, падіння річки за топографічною картою. Практична робота 1 «Визначення на топографічній карті географічних (з точністю до секунд) та прямокутних координат окремих точок, географічних та магнітних азимутів, абсолютних та відносних висот точок, падіння річки (друга частина)».		

* Тут і далі: цифрами позначені онлайн-ресурси до навчальних посібників відповідно до їхніх порядкових номерів у переліку літератури.

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
5		Практична робота 2 «Читання схем руху транспорту свого міста (обласного центру)» Карта як джерело інформації. Способи зображення на географічних картах. Практична робота 3 «Визначення за градусною сіткою географічних координат точок, азимутів, відстаней у градусах і кілометрах між точками на різних за просторовим охопленням картах»	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 3 «Визначення за градусною сіткою географічних координат точок, азимутів, відстаней у градусах і кілометрах між точками на різних за просторовим охопленням картах» [3]. - Тренувальні тестові завдання [2]. - Тестові завдання для опціонування результатів навчання [1]	Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> керувати групою (надавати, переконуючи й залучаючи до діяльності, зокрема природоохоронної або наукової). Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність. Інформаційно-цифрова компетентність. <i>Уміння:</i> використовувати сучасні цифрові технології та пристрої для спостереження за довкіллям, явищами та процесами в суспільстві й життєвій природі
6		Електронні карти та глобуси. Картографічні інтернет-джерела		
Тема 2. Загальні закономірності географічної оболонки Землі				
7		Рухи Землі та їх наслідки		
8		Особливості географічної оболонки	Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 4 «Встановлення за тематичними картами матеріків та України зв'язку між тектонічними структурами, рельєфом, мінеральними ресурсами і густотою населення, розташуванням видобувних, матеріало-, паливних виробництв» [3].	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
9		Літосфера		
10		Рельєф. Закономірності розташування основних форм рельєфу. Ресурсні властивості літосфери. Вплив людини на літосферу		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
11		Практична робота 4 «Встановлення за тематичними картами материків та України зв'язку між тектонічними структурами, рельєфом, мінеральними ресурсами і густотою населення, розташуванням видобувних, матеріалів, паливомістких виробництв»	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 5 «Визначення середніх температур та амплітуди їх коливань за добу, місяць, рік. Аналіз рози вітрів» [3]. - Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 6 «Складання та аналіз схеми системи течій у Світовому океані; порівняння впливу холодної та теплої океанічних течій на клімат одного з материків» [3]. - Тренувальні тестові завдання [2]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темами «Географічні наслідки параметрів Землі як планети. Географічна оболонка Землі. Геологічне середовище людства» [1]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання за темами «Атмосфера та системи Землі. Гідросфера та системи Землі. Біосфера та системи Землі» [1]	Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміння й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення; самостійно або в групі досліджувати живу природу, аналізувати й визначати проблеми дозвілля. <i>Ставлення:</i> відповідальність за опадне використання природних ресурсів, екологічний стан у місцевій громаді, в Україні та світі. Інформаційно-цифрова компетентність. <i>Уміння:</i> використовувати сучасні цифрові технології та пристрої для спостереження за довкіллям, явищами та процесами в суспільстві й житті природі Екологічна грамотність і здорове життя. <i>Уміння:</i> працювати в команді під час реалізації географічних проєктів, застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та
12		Сонячне випромінювання. Показники стану атмосфери		
13		Практична робота 5 «Визначення середніх температур та амплітуди їх коливань за добу, місяць, рік. Аналіз рози вітрів»		
14		Погода та клімат. Ресурсний потенціал атмосфери. Стихійні атмосферні явища. Загрози кліматичних змін		
15		Гідросфера. Світовий океан. Практична робота 6 «Складання та аналіз схеми системи течій у Світовому океані; порівняння впливу холодної та теплої океанічних течій на клімат одного з материків»		
16		Води суходолу. Водозабезпеченість регіонів і країн світу		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
17		Біосфера. Ґрунти. Природні зони		здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства
18		Письмова контрольна робота		
		Тема 3. Загальні суспільно-географічні закономірності світу		
19		Географічний простір	• Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 7 «Обчислення показників народжуваності, смертності, природного та механічного приросту населення країни за статистичними даними» [3]. • Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 8 «Позначення на контурній карті (знаками руху) глобальних ланцюгів доданої вартості» [3]. • Тренувальні тестові завдання [2]. • Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. <i>Уміння:</i> пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення Математична компетентність. <i>Уміння:</i> застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів.
20		Демографічні процеси у світових системах		
21		Міграції у світових системах. Практична робота 7 «Обчислення показників народжуваності, смертності, природного та механічного приросту населення країни за статистичними даними»		
22		Глобальна економіка		
23		Глобальні ланцюги доданої вартості. Виробництва першого сектору		
24		Виробництва вторинного сектору. Практична робота 8 «Позначення на контурній карті (знаками руху) глобальних ланцюгів доданої вартості»		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
25		Особливості окремих складових третинного сектору. Формування «інформаційного суспільства»		<i>Ставлення:</i> усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні географічних проблем і задач.
26		Політична географія та геополітика		Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> генерувати ідеї й ініціативи щодо проєктної та винахідницької діяльності.
27		Письмова контрольна робота		Уміння вчитися впродовж життя. <i>Уміння:</i> організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність
Тема 4. Суспільна географія України				
28		Українська держава	- Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 9 «Аналіз картограм народжуваності, смертності, природного приросту, густоти населення, урбанізації в Україні» [3]. - Тренувальні тестові завдання до практичної роботи 10 «Аналіз секторальної структури економіки України» [3]. - Тренувальні тестові завдання [2]. - Тестові завдання для оцінювання результатів навчання [1]	Спілкування державною (і рідною в разі відмінності) мовою. <i>Уміння:</i> усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії; описувати (усно або письмово) географічні об'єкти, процеси, явища, послугуючись багатим арсеналом мовних засобів — термінами, поняттями тощо; обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня.
29		Населення України. Практична робота 9 «Аналіз картограм народжуваності, смертності, природного приросту, густоти населення, урбанізації в Україні»		Ініціативність і підприємливість. <i>Уміння:</i> генерувати ідеї й ініціативи щодо проєктної та винахідницької діяльності.
30		Сучасні риси національної економіки України. Практична робота 10 «Аналіз секторальної структури економіки України»		
31		Україна на окремих світових товарних ринках. Сучасний стан енергетики		

Номер уроку	Дата проведення	Тема уроку	Онлайн-ресурси	Компетентності, що формуються
32		Сучасний стан окремих виробництв машинобудування		Математична компетентність. Уміння: застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти й використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів. Ставлення: усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні географічних проблем і задач. Уміння вчитися впродовж життя. Уміння: організовувати й оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність. Ініціативність і підприємливість. Уміння: генерувати ідеї й ініціативи щодо проектної та винахідницької діяльності Екологічна грамотність і здорове життя. Уміння: працювати в команді під час реалізації географічних проєктів, застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства
33		Сучасний стан окремих виробництв хімічної, деревообробної, легкої та харчової промисловості		
34		Сучасний стан окремих складових третинного сектору		
35		Сталій (збалансований) розвиток		

ДО УВАГИ ВЧИТЕЛІВ!

Безкоштовно* завантажити
методичний посібник
можна за посиланням:
interactive.ranok.com.ua

Дізнатися більше,
як користуватися сервісами
під час дистанційного
навчання, можна
за посиланням

ВІДЕОУРОКИ
Віртуальна школа
РАНОК

Служба технічної підтримки
(057) 719-48-65, (098) 037-54-68
(понеділок – п'ятниця з 10.00 до 18.00)
E-mail: interactive@ranok.com.ua

Регіональні представництва
видавництва «Ранок»:

З питань придбання продукції
видавництва «Ранок» звертатися за тел.:
у Харкові – (057) 727-70-80;
Києві – (067) 449-39-65, (093) 177-05-04;
Вінниці – (067) 534-51-62;
Дніпрі – (056) 785-01-74, (067) 635-19-85;

Київ – тел. (044) 229-84-01,
e-mail: office.kyiv@ranok.com.ua,
Львів – тел. (067) 269-00-61,
e-mail: office.lviv@ranok.com.ua.
Житомирі – (067) 122-63-60;
Львові – (032) 244-14-36, (067) 340-36-60;
Миколаєві та Одесі – (067) 551-10-79;
Черкасах – (0472) 51-22-51;
Чернігові – (067) 440-88-93.
E-mail: commerce@ranok.com.ua.

*Під «безкоштовно» мається на увазі придбання за 0,1 грн

Навчання в онлайн-форматі стало великим викликом
сьогодення для українського вчительства.

Усвідомлюючи це, видавництво «Ранок» разом зі спікерами
Віртуальної школи «Ранок» розробили низку методичних посібників
для онлайн- та офлайн-навчання з таких дисциплін:

ГЕОГРАФІЯ • БІОЛОГІЯ • ХІМІЯ • ФІЗИКА

Це лише рекомендації вчителям, яким (цілком можливо!)
доведеться працювати в нових умовах.

Передбачаючи майбуття, «Ранок» у своїх навчальних виданнях
починає активно розробляти і застосовувати нові формати навчання,
які урізноманітнять й осучаснять освітній процес в Україні

Інтернет-підтримка
interactive.ranok.com.ua

2 812810 003427

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА
УСІ КНИГИ ТУТ!

✉ ranok.com.ua
✉ e-ranok.com.ua
✉ pochta@ranok.com.ua
☎ (057) 727-70-90